

קובץ

# הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ. רמב"ם. נגלה וחסידות



כי תבא

גליון מט (תנח)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח - שנת הקהל

שמונים ושש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

## ת ו כ ן ה ע צ י ל ן ם

### שליחות

יום חתונתו של כ"ק הרלי"ץ נ"ע..... ד  
בענין הנ"ל..... ה

### אגרות קודש

הערות ותיקונים לאגרות קודש כ"ק אד"ש חלק ח..... ה  
הערות לאגרות קודש כ"ק אד"ש חלק א..... ז

### חסידות

דרושים בפרשתינו שבלקו"ת נאמרו בתקופת ליאזנלי..... ח  
ציונים שנרשמו בלקו"ת מס' בית אהרן..... ט  
מהו ר"ת וד"ל..... י

### פשוטו של מקרא

בפרש"י עה"פ (וד"ה):

כו, ב. בד"ה מראשית..... י  
כו, יג. בד"ה בערתי הקודש מן הבית..... לא  
שם בד"ה וגם נתתיו ללוי..... לא  
כו, יד. בד"ה לא אכלתי באני ממנו..... לא  
כח, סד. בד"ה ועבדתם שם אלהים אחרים..... לב

### שונות

הערות בספר תולדות חב"ד בארץ הקודש..... יד  
ההשגחה פרטית של הנחת אבן הפינה בל"ז אלול ש.ז. ... ח

## ש ל ח ו ת

בהמשך להשיחה ביום ש"ק פ' כי תצא אשר דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ד יום חתונתו של כ"ק אדמו"ר הרני"צ נ"ע האם ה' ביום ה' בערב או ביום ו' עש"ק, רציתי להעיר עם מה שעלה בידי:

באג"ק אדמו"ר מהרש"ב נ"ע ח"א צילום של ההזמנה פתיחה וסיום גוף כ"ק ושאר ההזמנה כ"ל ר' שמואל סופר (שמואל דער שרייבער) . . יום ו' עש"ק . . וכו'.

בפתח דבר של ההמשך שמח תשמח תרנ"ז: ו' עש"ק . . להעיר כי בהרבה תאריכים באגרות קודש: אור ליום . . וד"ל), ושם ג"כ שאז היתה רק התחלת אמירת ההמשך אשר נמשך כל שבעת ימי המשתה.

על עצם ענין של חופות בעש"ק ידוע אשר חתונתם של הוריו של רבה"ג וכן של רבה"ג ה' בעש"ק, חתונתו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ה' צ"ל בעש"ק אבל משום סיבה נדחה על מוצש"ק, וכן שמעתי מהרה"ג הרה"ח הרז"ש דווארקיין ז"ל אשר בכלל המנהג ברוס' (וכן בהרבה מקומות בפולין והונגארן) לעשות החופה בעש"ק והקרובים ומחותנים היו נוטלים ידים לסעודת ליל ש"ק (וזהו ג"כ סעודת חתונה) ושאר אנשים היו נכנסים לברכת המזון ושבע ברכות.

ויובן עפ"ז מש"כ בסוף סה"מ תרנ"ז (בהוספות) בהערה 6 אשר ביום א' ט"ו אלול ה' סעודה (בשם המושאל).

וכן מוזכר במאמרים תרנ"ב על החתונה של הרבנית ח' מושקא בת כ"ק אדמו"ר מהר"ש בעש"ק כי תצא. מוזכר על זה בפרטיות בהנחות של שמע"צ ושמח"ת צ"ז - בהקדמה של התורות אשר שמע כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בג"ע מהבעש"ט בח"י אלול תרנ"ב. וצ"ע. \*

הרב ישראל מרדכי הלוי קאזמינסקי  
- ברוקלין נ.י. -

\* וראה בכ"ז ב"משיחת ש"פ תצא" הערה 36.

בהתוועדות דש"פ תצא אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, וז"ל: (ע"פ התוכן קצר): "וצריך בירור מתי בדיוק התקיימה החתונה (של כ"ק אדמו"ר מהורז"צ - שחל בי"ג אלול - בעש"ק) שהרי בליל שבת - אי אפשר. ובעש"ק ביום אינו מסתבר, כי רוב החתונות מתקיימות בלילה או לפנות ערב, אלא מסתמא החתונה הי' בליל ששי, וצריך בירור, ולכן - כל מי שיש לו מסורה עד"ז וכיו"ב בודאי יפרסמנה וידפיסה בא' הקובצים" - עכ"ל.

והנה בסוף ספר המאמרים תרנ"ז - עמוד ש"ח - נדפס מכתב מכ"ק אדמו"ר מהורז"צ, וז"ל: ביום ההוא (ט"ו אלול תרנ"ז) שהי' יום סעודת החופה דחתונתנו וכו', עכ"ל.

וכתוב שם בהערות 6 בשם המו"ל את המכתב של כ"ק אדמו"ר מהורז"צ בחלק יו"ד דאג"ק ע' שס"ה: הנישואין היו ביום ועש"ק" וסעודת יום א' נקראת סעודת החופה בשם המושאל, עכ"ל. \*

הת' מרדכי יוסף ליום-טוב  
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -  
תות"ל - אושען פארקוויי

## א ג ר ו ת ק ו ד ש

הערות ותיקונים לאגרות קודש חלק ח

### מפתח ענינים

- (1) חסר ערך: לאומיות (ע' ד').
- (2) חסר ערך: תלמוד תורה (ע' יח).

-----  
\*ראה הנסמן בהערות המערכת דלעיל.

(3) ערך טהמש"פ חסר ע' כ"ג.

(4) ערך מאמרים כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב: צ"ל מ"ז במקום מ"ו.

(5) ערך פתגמים אדמו"ר מהורש"ב חסר ע' נ"א.

### מפתח מקומות

(1) ערך אה"ק חסר ע' יו"ד, ק"ב.

(2) ערך ירושלים חסר ע' יו"ד.

(3) חסר ערך אירופא ע' לה, ע' פ"ו.

(4) ערך לוד נ"ל שהי' צריך לציין לע' ס"ב שלפי הנראה אין לו שייכות לתו"ת.

(5) אינו מובן למה אין ערך צרפת המובא בע' ס"ז. ע"ד מלבורן שאינו מובא תחת ערך אוסטרלי'.

(6) חסר ערך עסיא ע' פ"ו.

(7) ערך כפר חב"ד חסר ע' ק"א.

(8) ערך אמעריקא חסר ע' קי"ז.

### מפתח מוסדות

(1) לא מופיע ערך הנהלת כפר חב"ד ע' ב.

(2) לא מופיע ערך הנהלת בי"ס לחקלאות שכנראה לפי תוכן המכתב שונה מבי"ס למלאכה.

(3) בערך תו"ת חסר ע' מ"ז.

- (4) מודפס פעמיים ערך מרכז לענייני חינוך.  
 (5) ערך ביהכ"נ חסר ע' נ"ו (בהכנ"ס ליובאוויטש שבליאוויטש).  
 (6) ערך עליית הנוער חסר ע' 3.  
 (7) ערך ביה"ס למלאכה חסר ע' 3.  
 (8) ערך באי סקאיט צ"ל שס"א במקום שפ"א.

### מפתח אנשים

- (1) ערך לוויטנסקי י"א: צ"ל נ"ג במקום נ"ב.  
 (2) חסר ערך דוב מליאדי (נכדו של הצ"צ) ע' ע'.  
 (3) חסר ערך קאמעלהאר ע' קיג.  
 (6) חסר ערך ליין יצחק מאיר ע' קיח.

הת' ישראל פראנקפורטר  
 - תות"ל 770 -

### הערות באגרות קודש ח"א

באג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"א נדפס מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א אל הגאון מראגאטשוב:

"כבוד הרה"ג . . מרי דחטי סדרן ופלפלן גדול מרבן שמו . . ילמדנו רבנו דין הפקר ביובל . . כן טעם הרמב"ם בפיה"מ . . שפי' . . ולא כטעם הש"ס".

והנה מצינו עוד מכתב להגאון הנ"ל בתחילת הספר ושם כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א ג"כ תוארים נעלים אבל באופן אחר מכמו שכותב כאן. (מלבד השינוי בפתיחת המכתב

ששם הוא "שלום וברכה" וכאן הוא "ברכה ושלום").

ויובן בהקדם המבואר בדרושי ל"ג בעומר בענין השבחים דתלמידיו וחבריו דרשב"י - שטעם הדבר לזה ה' מפני שרצו לגלות בו מהותו העצמי בכדי שעי"ז יושפע להם השפעות שנדרשים בזמן ההוא. ובמילא מובן ששיבחו אותו בתוארים המתאימים לתוכן הענינים שנדרשו אז.

ועפ"ז יש לומר כאן: שהיות שתוכן המכתב הוא ע"ד ב' ענינים, הא' פסק דין מסוים, הב' טעם הלכה פרטית. במילא נדרש לזה ב' ענינים-כסגנון סיום מס' הוריות - "סיני ועוקר הרים" ובסגנון מכתב זה - "מרי דחטי ופלפלן" ולכן-י"ל-דליק בתוארים אלו דוקא.

(בהנוגע השינוי של "ברכה ושלום" שהוא בשינוי ממכתב הראשון ששם הוא "שלום וברכה" - י"ל: א) אולי שבאותה תקופה (זמן כתיבת מכתב זה) כבר נתעורר שאלה של נתינת שלום לרבו ולכן כתב מתחילה "ברכה" ואח"כ "שלום". ב) ע"ד חידודי - השיעור תניא דיום זה (אף שלא נתחלק התניא לשיעור יומי עד תש"ג) מתחיל "פותחין בברכה...". ולכן פתח בברכה.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן  
- ר"מ במתיבתא -

## ח ס י ד ו ת

בלקו"ת פרשתינו נדפסו ב' דרושים: א) ד"ה היום הזה ה"א מצווד [ונאמר ג"כ ד"ה זה בהשנים: תשכ"ח, תשמ"א, תשמ"ב, תשמ"ו. וראה לקו"ש ח"ט ע' 231 ואילך].  
ב) ענין ר"ה ויוה"כ [מאמר זה שייך לד"ה היום הזה שלפניו - כמצויין בהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א על המאמר (ועוד)]. ג) תחת אשר לא עבדתי. ד) ויקרא משה אל כל ישראל.

כל ד' מאמרים אלו הם מתקופת ליאזני [ד"ה היום הזה משנת תקנ"ז, וד"ה תחת אשר לא עבדתי וד"ה ויקרא משה משנת תקנ"ו. כמצויין בהרשימות שבסו"ס הלקו"ת הוצאת

ה'תשד"מ]. ולא נמצאים בפרשה זו מאמרים מהשנים שלאח"ז [ליאדי - תקס"ב -תקע"ב], וכנראה מכיון שברוב השנים לא נאמרו מאמרים מאדה"ז בש"פ תבוא [ובשנת תקס"ו נאמר בפ' תבוא ד"ה "להבין שרש ענין הקללות שבתוכחה" ונדפס באוה"ת פ' תבוא. אמנם בלקו"ת לא נדפסו כל מאמרי אדה"ז כ"א הצ"צ בירר ובחר כו']. וכ"ז נרשם בחפזה, ועדיין ל"ע.

\*

בלקו"ת ד"ה היום הזה מצוור שם (מא, ד) ז"ל: "מרחוק ה' נראה לי שע"י: ריחוק מקום מאיר בו אור אהבתו ית' להיות כלתה נפשו אליו לדבקה בו (ועיין מענין רחוק ה' נראה לי ברבות שמות פרשה א' גבי ותתיצב אחותו מרחוק ובזח"ב י"ב א' ובמק"מ שם ועוד נזכר פסוק בזח"א ו, א'... [ומציין לעוד 11 מקומות בזוהר] כנרשם כ"ז בס' בית אהרן". ע"כ.

ונזכר ע"ד הס' בית אהרן בעוד שני מקומות בלקו"ת [ראה במפתחות כ"ק אדמו"ר שליט"א שבסו"ס הלכו"ת].

ובאוה"ת מסעי (ס"ע א'תתקעט) כתב אדהצ"צ ברוב ענוותנותו וז"ל: אמת ניתן לכתוב שהמראה מקומות בזהר על כמה פסוקים שנזכרו בחיבור זה [לקו"ת] נלקח מספר בית אהרן שמראה על כל פסוק מקום שנזכר בזהר בדף פלוני עמוד פלוני כו' עיין עליו. עכ"ל. [וכתבנו מזה בא' הגליונות דאשתקד].

ועדיין יש לברר בהדרושים בלקו"ת שבהם מציין אדהצ"צ על כמה פסוקים "פסוק זה הובא גם..." (וכיו"ב) ומציין לש"ס זוהר ומפרשיו ומדרש, מדוע נבחרו דוקא פסוקים אלו מתוך המאמר לציין עליהם מקומם שהובאו בש"ס כו' [ולדוגמא בד"ה זה בפרשתנו שבאו ציונים אלו ע"פ מרחוק ה' נראה לי, וע"פ נעשה אדם - בדף מב, סע"א: "ברבות הובא פסוק נעשה אדם..."]. אף שבהמאמר נתבארו ג"כ פסוקים נוספים ומ"מ לא בא על כולם ציונים אלו.

ואולי ציונים אלו באים על הפסוקים שהם מעיקר המאמר ושבפירושם יש חידוש דוקא במאמר זה. וצריך בירור.



\*

בלקו"ת שם בסוד"ה ענין ר"ה, מסיום: לתהלה לשם ולתפארת שיעשו מוחין לנוק' בחי' חב"ד כו' וד"ל. ע"כ.

לשון "וד"ל" רגיל בכמה ספרי דא"ח, אך בלקו"ת נמצא במקומות ספורים בלבד. [ובעיקר הוא רגיל בסגנון כ"ק אדמו"ר האמצעי. ונמצא מזה בשיחות כו' ולא עת האסף פה].

ובכלל רגיל לפענח ר"ת זו "ודי למבין" וכ"ה בלוח הר"ת שבסו"ס התניא. אמנם בתו"א לה, ג מסיום הגה"ה בתיבת "ודי לחכימא" [ויש לעיין בהכתב-יד לשם אם כך נרשם בהמקור או שהוא פיענוח המדפיס לתיבת "וד"ל"].

ואם פיענוח הר"ת הוא "ודי לחכימא" הרי מקורו הוא ע"פ מארז"ל "די לחכימא ברמיזא". אמנם להפיענוח "ודי למבין" צריך לברר מקור לשון זה.

הרב אליהו מטוסוב  
- תושב השכונה -

## פ ש ו ס ו ש ל מ ק ר א

בפירש"י ד"ה מראשית (כו, ב): ולא כל ראשית שאין כל הפירות חייבין בבכורים אלא ז' המינין בלבד וכו', עכ"ל.

וצריך להבין:

א) בפרשת משפטים כתיב (כג, ט): ראשית בכורי אדמתך וגו'.

ולמה אין רש"י מפרש שם נאמר ראשית ובפרשתינו נאמר מראשית.

ועיין בפירש"י ב שלח ד"ה מראשית עריסותיכם שטו, כא): למה נאמר שנאמר ראשית עריסותיכם שומע

אני ראשונה שבעיסות ת"ל מראשית מקצתה ולא כולה, עכ"ל.

(ב) אם הפירוש של "מראשית" הוא "ולא כל ראשית",  
למה נאמר בפסוק "(מראשית) כל פרי האדמה וגו'",  
ולכאורה ה' מתאים יותר אם לא ה' כתוב תיבת "כל",  
שהרי באמת אין מביאים בכורים מכל פרי האדמה, כמו  
שפירש רש"י.

ובפרשת משפטים באמת לא כתיב תיבת "כל", ("ראשית  
כל בכורי אדמתך").

\*

בפירש"י ד"ה בערתי הקדש מן הבית (כו, יג): זה  
מעשר שני ונטע רבעי וכו', עכ"ל.

וצריך להבין, למה אין רש"י מונה כאן גם מעשר  
בהמה.

ועיין בפרשת ראה בד"ה מעשרותיכם (יב, ה): מעשר  
בהמה ומעשר שני לאכול לפני מן החומה, עכ"ל.

\*

בפירש"י ד"ה וגם נתתיו ללוי (כו, יג): זה מעשר  
ראשון. וגם לרבות תרומה ובכורים, עכ"ל.

עין בספרי, וז"ל: ... וגם נתתיו זה תרומה ותרומת  
מעשר" עכ"ל, (ובכורים אינו מונה שם).

וצריך להבין, למה אין רש"י מונה תרומת מעשר.

ואולי כולל זה בתיבת "תרומה".

\*

בפירש"י ד"ה לא אכלתי באני ממנו (כו, יד): מכאן  
שאסור לאונן, עכ"ל.

ובד"ה ולא בערתי ממנו בטמא (שם): ... והיכן  
הוזהר על כך וכו', עכ"ל.

## וצריך להבין:

(א) למה בד"ה הראשון אין רש"י שואל: ו"היכן הוזהר על כך", רק אומר: **מכאן** שאסור לאונן, משא"כ בנוגע לטומאה שואל: "והיכן וכו'".

(ב) מזה שרש"י שואל (בד"ה השני) "והיכן הוזהר על כך" משמע שמה שכתוב כאן, אין **מספיק** ללמוד האיסור.

ואם כן, למה בנוגע לאנינות מספיק ללמוד האיסור **מכאן**.

ועילין בספר המצות להרמב"ם מצוה לא תעשה ק"נ, וז"ל: האזהרה מלאכול מעשר שני בטומאה... והאזהרה על זה אמרו "ולא בערתי ממנו בטמא" וכו', עכ"ל. הרי שהרמב"ם לומד זה "**מכאן**".

\*

בפירש"י ד"ה ועבדתם שם אלהים אחרים (כח, סד): כתרגומו לא עבודת אלהות ממש אלא מעלים מס וגולגליות לכומרי עבודת כוכבים, עכ"ל.

עילין בפירש"י בפרשת ואתחנן בפירש"י ד"ה ועבדתם שם אלהים (ד, כח): כתרגומו משאתם עובדים לעובדיהם כאילו אתם עובדים להם, עכ"ל.

## וצריך להבין:

(א) לשון התרגום הוא **שזה** בפרשתינו כמו בפרשת ואתחנן, ובשני המקומות הלשון הוא: "ותפלח (ותפלחון) תמן **לעממיא** פלחי טעותא", ורש"י בא **בעיקר** לפרש הפסוק כתרגומו, ואם כן למה **משנה** רש"י בשני פירושים אלו.

ולכאורה עיקר הוכחתו של רש"י מהתרגום הוא מה שהתרגום **מוסיף** תיבה אחת **שאינו** בכתוב, והוא תיבת "לעממיא", והיינו שלפי פירוש התרגום להי' העבדות של בני ישראל **לא** להעבודה זרה **ממש** ("טעותא"), ועל דרך שמתרגם בפרשת בלק (כה, ב): ...לזבחי אלההו... וישתחו לאלהיהן וגו', לזבחי **טעותהו**... וסגידו

**לסעותהון**, וכן בכמה מקומות. אלא "**לעממלא פלחי** (טעותא)", ותיבה זו "**לעממלא**" מוסיף התרגום בין בפרשתינו ובין בפרשת ואתחנן, ואם כן למה **משנה** רש"י.

שבפרשתינו מפרש מהו העבדות: "מעלים מס וגולגליות לכומרי עבודת כוכבים", משא"כ בפרשת ואתחנן, אין מפרש זה.

ובפרשת ואתחנן מפרש: "משאתם עובדים לעובדיהם כאילו אתם עובדי להם", ודבר זה (שזה "כאילו") אין מפרש בפרשתינו.

בפרשתינו אומר: "**לכומרי** (עבודת כוכבים)" משא"כ בפרשת ואתחנן אומר: "(משאתם עובדים) **לעובדיהם**", ולכאורה, "עובדיהם" לא היו רק **הכומרים** אלא כל הגוים, והכומרים היו רק **משמשים** בבית עבודה זרה להם, כמו להבדיל הכהן שה' משמש בבית המקדש.

ב) בפרשתינו מעתיק רש"י גם תיבת "אחרים" מהפסוק, ובהתאם לזה ה' לו לרש"י להעתיק תיבות "מעשה ידי אדם" מהפסוק בפרשת ואתחנן.

ג) עיין בשפתי חכמים שמפרש וז"ל: דאין שיין למימר שהקדוש ברוך הוא בשרם שיעבדו ע"א, עכ"ל.

וצריך עיון בדבריו, שהרי יש פסוק **מפורש** בפרשת וילך (לא, טז): "...וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ וגו'".

הרי מצינו שהקב"ה בישר שיעבדו בני ישראל ע"א.

ועוד צריך להבין, עיין בשפתי חכמים על פירש"י הנ"ל בפרשת ואתחנן, ושם פירש וז"ל: דקשה לו משום שהפיץ ה' אותם בין העמים מש"ה יעבדו ע"א, עכ"ל.

והנה פירוש זה מסתבר יותר, ולמה לא פירש על דרך זה בפרשתינו.

הרב וו. ראזענבלום  
- תושב השכונה -

## ש ו נ ו ת

לאחרונה יצא לאור הספר "תולדות חב"ד בארץ הקודש" בעריכתו המצויינת של ידידי הרשד"ב שי' לוין, שהשכיל לסדר פרקים פרקים את התולדות.

בראש הספר בא מבוא קצר בכמות לפ"ע, אבל רב תוכן באיכות, וכנראה שבגלל הקיצור לא דייק בכמה פרטים חשובים, ולכן אנסה במסגרת זו להעיר עליהם, בכדי שלא יטעה הקורא בעניינים חשובים בתולדות כ"ק אדמו"ר הזקן, והשלבים בקבלת נשואותו.

(א) בעמוד 19 דן על יחסו של אדה"ז להרה"ק הרמ"מ מוויטבסק, שאדה"ז התייחס אליו כתלמיד לרבו. בין השאר בא הקטע דלקמן, שלדעתי הי' רצוי שלא הי' נכנס לסוגיא קדושה ונעלמה זו, אך היות ונדפסה כבר, לכן לא אמנע מלהעיר עלי'. וכך כותב: בשיחת ליל שמח"ת ש.ז. . . סעיף י"ט, דן כ"ק אדמו"ר שליט"א בתקופה הזאת שבין כהונת הרב המגיד ממעזריטש לבין כהונת כ"ק אדמו"ר הזקן, אם אפשר להחשיבה כתקופה אמצעית שבה כיהן הרה"ק הרמ"מ מוויטבסק כמנהיג החסידים ברוסיה הלבנה, והיינו שגם הרה"ק הרמ"מ מוויטבסק צריך להמנות ברשימת הנשיאים אצל חסידיו חב"ד.

הלכתי לחפש שיחה זו, אך אודה ולא אבוש שלא מצאתי בשיחה זו דיון כזה (לא זכיתי להיות נוכח בהתוועדות זו, אבל לפי הרשום בהשיחה לא מצאתי דיון כזה!) ובהקדם בשיחה זו אינו מבאר **ההיסטורי** של נשיאותו של הרמ"מ מוויטבסק, בשיחה זו נתבאר אודות **האושפיזין החסידילים**. וע"ז שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א למה מבין כל תלמידיו הבעש"ט והמגיד רק אדה"ז נמנה בין האושפיזין, והרי הי' בעל התולדות שהי' מחשובי תלמידיו הבעש"ט, ובנו של הבעש"ט הרה"ק הרר"צ שמילא את מקומו בנשיאות במשך שנה אחת. ולחדד את השאלה עוד יותר, הביא כדוגמא גם את הרמ"מ מוויטבסק וז"ל: "שבתקופה הראשונה מילא את מקומו של המגיד בנשיאות (עד שנסע לארץ הקודש, שאז נתמנה רבינו הזקן לנשיאות), וכידוע מ"ש רבינו הזקן שענין הנשיאות שייך להרמ"מ כו'".

וכאן אני שואל איפה מוזכר כאן איזשהו דיון על

נשיאותו של הרמ"מ שאפשר לכנותה **כתקופה אמצעית**? ואשר הרמ"מ צריך להמנות בין רשימת הנשיאים?!

לפי זכרוני ברור שבאחת השיחות לפני כמה שנים (אלא שלדאבוני אינו זוכר כעת את תאריך אמירתה, ובודאי ישנם כו"כ שזוכרים אותה) דובר אודות **דיון זה**, בהמשך לשאלה באחד הקובצים של הערות התמימים למה לא נכלל הרמ"מ בשלשלת הנשיאים הכלליים, וע"ז נתבאר בארוכה בהשיחה **השלילה** בזה (ואיננו זוכר כעת ההסבר שדובר שם).

ובאם נכנס כבר לדיון בזה הרי לפי דעתו צריך גם הרה"ק הר"א המלאך להמנות כנשיא, שהרי **באותו** מכתב כתוב שהנשיאות שייכת **קודם** להר"א המלאך, אלא שבאם לא ירצה ה"ז שיין להרמ"מ. ואדה"ז אכן קיבל את הר"א המלאך כרבי, וכתב לו כתב התקשרות (שנדפס כבר באג"ק שלו ע' קצט). ולאחרי הסתלקותו של המגיד נשאר אדה"ז משך זמן באניפאלי וקבל מהר"א המלאך, כמסופר בבית רבי.

וגם במבוא כותב שכל הצדיקים כולל הרמ"מ קבלו את הר"א המלאך לרבי, אלא שבמדינת רוסיא היו נוסעים להרמ"מ, וגם אדה"ז הי' נוסע אליו. אבל לפחות עד להסתלקותו של הר"א המלאך בשנת תקל"ז הי' הוא הנשיא **הכללי**! היחס המיוחד של אדה"ז להר"א המלאך ניכר גם בזה שקרא לבנו שנולד בשנת תקל"ח על שם רבו - חיים אברהם! א"כ צריך לכלול גם את הר"א המלאך בשלשלת הנשיאים?

**ולאחרי הסתלקותו** כנראה קיבל את הרמ"מ כנשיא **הכללי** אלא **שבאותה שנה** נסע הרמ"מ לארה"ק, והתחיל להפציר באדה"ז לקבל את הנהגת החסידים, ועד"ז כתב מכתבים לאנ"ש שיקבלו את אדה"ז כרבי.

איך שלא נפרש את אופן נשיאותם וכו' הרי נשיאותם לא היתה באותו האופן של נשיאותם של הבעש"ט והמגיד ועפ"ז אולי יובן למה לא נמנה הרמ"מ בין הנשיאים. אך איני רוצה להאריך בזה יותר, כי מיהו זה ואיזהו אשר יערב לבו להכנס בסוגיא קדושה ונעלמה זו ולחלק דרגות של נשיאות לצדיקים הגדולים.

\*

בקבלת נשיאותו של אדה"ז, וקובע שבשנת תקמ"ו התחיל לנהוג נשיאותו ברמה כמנהיג הבלעדי של עדת החסידים ברוסיה וליטא.

והנה בתקופת נשיאותו של אדה"ז היו ב' שלבים כלליים ונפרדים: "מנהיג" ו"נשיא" שמשום מה לא דייק בזה וערבבם ביחד. את עול "הנשיאות" קיבל אדה"ז רק בשנת תקמ"ח כמפורש בתורת שלום ע' 82. כנראה לאחר הסתלקותו של הרמ"מ, ומוכן בפשטות שהן הרמ"מ לא ידרוש זאת מאדה"ז, שהרי אין אנו מוצאים בשום מקום שהרמ"מ התפטר מנשיאותו בעלותו לארה"ק! ועאכ"כ שאדה"ז לא יקבל על עצמו נשיאות בחי הרמ"מ בעת שהוא בעצמו קיבל את הרמ"מ כנשיא (לאחר הסתלקות הר"א המלאך) [מכאן מוכח עוד יותר שלא נחית בשיחת ליל שמח"ת הנ"ל לדון בנשיאותו של הרמ"מ, וק"ל].

וכל השקו"ט בחליפות המכתבים של הרמ"מ ואדה"ז הי' על מנהיגותו שגם בזה לא רצה. וגם בזה לא דייק מה שכתב שמשנת תקנ"ו התחיל אדה"ז לנהוג את נשיאותו ברמה, מהו המקור ע"ז?

האם על סמך זה שבמכתב הר"א מקאליסק דשנת תקמ"ו נזכר רק אדה"ז, והרי לפנינו אגרת הרמ"מ משנת תקמ"ז (שנדפסה בבית רבי ובסה"ת ע' קכ. שמשום מה לא שם לב לזה ולכן גם לא העתיקה בספרו שם) וז"ל: "אין דעתי נוחה מאנ"ש ההולכים לבקש להם רב ממקום אחר. כי לפלא מהם דבר שאל ישאלו כו' להציע לפני גדוליהם המלאים זיו ומפיקים רצון כו' [שבזה מרמז כנראה שאדה"ז הסכים כבר לקבל את עול ההנהגה] שיראתם קדמה לחכמת אחרים וקטנם עבה ממתנם כו'". הנה אף שלא כתב במפורש את השמות, אבל מזה שכותב בלשון רבים כוונתו הי' לאדה"ז והרי"ב מליובאוויטש. הרי משמע מזה שבשנת תקמ"ז עדיין לא הי' אדה"ז מנהיג הבלעדי של עדת החסידים. ולא כמו שכתב שכבר בשנת תקמ"ו הי' מנהיג הבלעדי. ועאכ"כ שעדיין לא נהג נשיאותו ברמה.

ורק באגרת הרמ"מ האחרונה בשנת תקמ"ח מפורש שמו של רבינו כמנהיג יחידי וכנראה שרק בשנה זו כפף הרי"ב את ראשו לפני אדה"ז וקבלו כרב.

ואולי יש לומר סדר ההשתלשלות הדברים שנראה לי

יותר, אדה"ז מתחילה הנהיג את החסידים משנת תקל"ז כמסדר הכללי ומשנת תקמ"ב כמנהיג אחד מהשלשה, אך בין השנים תקמ"ב-ד נסתלק הר"י מפאלצק, והרי"ב מליובאוויטש הכיר בגדולת אדה"ז ורצה לקבלו כרבי, וכנראה כתב ע"ז להרמ"מ, **שקבל** דבריו, ובהמשך לזה הכתיר את אדה"ז כמנהיג **היחיד** של עדת החסידים, ואדה"ז סירב בזה, ורצה לעלות לאה"ק ולעזוב את עול ההנהגה, וע"ז השיב לו הרמ"מ **שוב** באגרת שלו **מתקמ"ו**, אך כנראה שעדיין סירב בזה אדה"ז, ולכן באגרת שלו **להחסידים** מתקמ"ז לא הזכיר **במפורש** את שמותיהם (של אדה"ז והרי"ב) רק רימז עליהם, כי כל זמן שאדה"ז לא הסכים לזה, הרי"ב **המשיך** בהנהגה בכדי לא להשאיר את עדת החסידים כצאן בלי רועה, אך הרמ"מ והר"א מקאליסק כבר **הכתירו** את אדה"ז כמנהיגה הבלעדי - לכן לא הזכיר במפורש את שמו של **הרי"ב** ובמילא גם לא את שמו של אדה"ז. ורק לאחר זי קיבל אדה"ז את הפצרות הרמ"מ, ואז כפף הרי"ב את ראשו לפני אדה"ז, וקבלו כרבי. ואז החל לנהוג נשיאותו ברמה. ולאילו החסידים שעדיין רצו להביא רבי מפולין השיב להם הרמ"מ מכתב חריף מאד בתקמ"ח. ובו מפליא ביותר את אדה"ז על שאר תלמידי המגיד. וראה עוד בזה לקמן.

ועפ"י המבואר כאן נפתרים ספיקותיו והשערותיו המפוזרים בהמשך המבוא על ההבדל בשלבי נשיאותו של אדה"ז. ואכ"מ.

[ולהעיר שבראשי פרקים לתולדות אדה"ז שנערכו ע"י כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע ונדפסו בהוספות לתניא ובלוח היום יום, לא נזכר באיזה שנה קבל את הנשיאות. על שנת תקכ"ז נרשם: מקבל את המגידות בליאזנא, ועל שנת תקל"ב נרשם: יסד שיטת חסידות חב"ד, ותו לא נזכר מידי בנוגע לנשיאותו.

בהמשך לכ"ז יש לשער ש"תקנות ליאזנא" הראשונות נערכו בין השנים תקמ"ח-תקנ"ג שאז **קיבל** עליו את **הנשיאות**, ולא כמו שכתב במבוא - בין השנים תקמ"ו-תקנ"ג.

הרב שלום יעקב חזן  
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -  
רסיפה ברזיל



ע"פ מאחז"ל הכל יפה עשה בעתו ותורת הבעש"ט שכל ענין הוא בהשגח"פ כן י"ל ע"ד הנחת אבן הפינה שהי' בל"ז אלול.

והוא ענין המובא בס' דבר יום ביומו - י"ז אלול: "בו קדשו את החומה השלישית סביב העיר החדשה".

וע"ד הרמז יש להעיר ממס' שבועות יד, א (משנה) והובא ברמב"ם הל' בית הבחירה פ"ו הל"א-הל"ב: אין מוסיפין . . על העזרות אלא ע"פ המלך . . וכיצד מוסיפין עושין תודות . . ועומדין . . ואומר ארוממך ה' כי דליתנני גו'".

א) מפורש במקרא שקרבן תודה הוא קרבן שלמים - "שלמיך" (הנתבאר בהשיחה).

ב) נתבאר בדא"ח (סידור עם דא"ח ע' 550) עה"פ ארוממך גו' ש"דליתנני" הוא ענין הדלות וביטול. ובסגנון כ"ק אדמו"ר שליט"א "ונפשו כעפר לכל תהי'".

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן  
- ר"מ במתיבתא -

## **לזכות**

**החתן התמים שמואל מוניש הכהן שיחי'**

**והכלה ברכה שתחי'**

## **ליפשיץ**

**לרגל נישואיהם בשעטומו"צ**

**ביום א', ט"ו אלול ה'תשמ"ח**



**נדפס ע"י הורי הכלה**

**הרה"ת ר' אליהו וזוג' מרת מינדל שיחיו**

**ובניהם: מרדכי, שיינה שרה, חנה, אסתר, דוד,**

**אהרן, חיים, שמעון, יוסף יצחק שיחיו**

**שיין**